

**Громадська організація
«Львівська педагогічна спільнота»**

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ

**УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Нове та традиційне
у дослідженнях сучасних
представників психологічних
та педагогічних наук»**

26–27 березня 2021 р.

**Львів
2021**

УДК [159.9+37.01]:001.8(063)

Н 72

Н 72 Нове та традиційне у дослідженнях сучасних представників психологічних та педагогічних наук: Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 26–27 березня 2021 року). – Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2021. – 84 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Нове та традиційне у дослідженнях сучасних представників психологічних та педагогічних наук». Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів, науковців та представників громадських організацій.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК [159.9+37.01]:001.8(063)

© Автори статей, 2021
© Львівська педагогічна спільнота, 2021

НАПРЯМ 5. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Батрун І. В.

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ПАТРІОТИЧНОЇ
СВІДОМОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЗА В. СУХОМЛИНСЬКИМ..... 37

Буховцева В. О.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ВЧИТЕЛЯ
ДО МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА ОСНОВІ ВИВЧЕННЯ
ЇХ РЕАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ 40

Загородня А. А.

ЗМІСТ, ОСНОВНА МЕТА Й СТРУКТУРА ПРОФІЛЬНОГО
НАВЧАННЯ В СТАРШИХ КЛАСАХ СЕРЕДНІХ
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ УКРАЇНИ (2011-2017 РР.)..... 43

Зайченко Н. І.

КАТЕГОРІЯ «ЩАСТЯ» У РЕЛІГІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОМУ
ВЧЕННІ РАМОНА РУЇСА АМАДО..... 46

Касич А. Ю., Чернянська В. В.

КРАЄЗНАВСТВО ЯК ЗАСІБ ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ 49

Мединська А. В., Снігур К. В.

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ
В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ..... 54

Хопта С. М.

ПРОБЛЕМИ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ НА СТОРІНКАХ ДИТЯЧИХ
ЧАСОПИСІВ 20-Х – ПОЧАТКУ 40-Х РОКІВ ХХ СТ.
(НА ПРИКЛАДІ ЖУРНАЛУ «ЧЕРВОНІ КВІТИ»)..... 57

Шищенко В. О.

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДИТИНИ ДО НАВЧАННЯ
В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ..... 61

НАПРЯМ 6. ФІЛОСОФІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ

Лавренко С. О.

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ
У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ 63

Неділя Т. В.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО
МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ
ШКОЛІ..... 67

НАПРЯМ 6. ФІЛОСОФІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ

Лавренко С. О.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової і професійної освіти*
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Нова українська школа потребує пошуку засобів навчання, які б надали учням можливість для розвитку інтелектуальних і творчих здібностей, уміння самостійно засвоювати нові знання та реалізовувати пізнавальні потреби. Здебільшого таким вимогам відповідає метод проєктів. Питання реалізації методу проєктів в освітньому процесі досліджували В. Бурков, Л. Ващенко, Ю. Громик, Л. Даниленко, Т. Новікова, Б. Пальчевський, І. Сергєєв та ін., а у початковій школі – В. Білик, Л. Бодько, Н. Котелянець, О. Онопрієнко, З. Рябова, С. Шипілова та ін.

Метод проєктів ми розглядаємо як спосіб організації діяльності учнів, що ґрунтується на їхніх інтересах у безпосередній активності на всіх етапах здійснення. [3, с. 4] Використання методу проєктів у початковій школі пов'язане з віковими та психологічними особливостями молодших школярів. Вимоги вікової психології накладають важливі обмеження на тематику, характер та обсяг досліджень. Для молодшого шкільного віку характерні ще невисокий загальний навчальний рівень, низька сформованість наукового світогляду, слабкий розвиток здібності до самоаналізу, недостатня концентрація уваги. Надмірний обсяг інформації, необхідність концентруватися на послідовності дій та тримати в полі зору розрізнені об'єкти можуть завдати шкоди загальній меті (формування навичок навчальної діяльності та загальний розвиток), які є, безумовно, головним завданням в цьому віці. Перехід від ігрової діяльності, яка переважає в учнів в даному віці, до навчальної повинен відбуватись поступово. Тому далеко не кожне дослідницьке завдання, привнесене з науки, придатне для реалізації в початкових класах.

У початковій школі формування дослідницької поведінки учнів – це засіб розвитку та становлення пізнавальних потреб, формування зростаючої мотивації до навчальної діяльності, створення умов для розкриття та розвитку здібностей і обдарувань.

Цікаві та корисні дослідницькі роботи учнів, що організовуються на основі виконання експерименту, оскільки вони носять скоріше ілюстраційний характер та абсолютно відповідають віковим особливостям сприйняття та аналізу дійсності. Іноді вони припускають самостійне трактування отриманих результатів залежно від зміни початкових умов, індивідуального сприйняття та особливостей проведення дослідження. Одним із етапів проекту в початкових класах можуть бути експериментальні дослідження, які є відповідями на дитячі питання: «Чому зірки видно вночі?», «Чому Землю називають блакитною планетою?», «Чому сяє кільце Юпітера?», «Як обертається Місяць?», «Яка сила тримає супутники Землі на орбіті?», «Як передають сигнал із супутника?». [4, с. 36] Такі експериментальні дослідження організовують з використаннями ліхтариків, склянки з водою, дзеркала тощо.

Натуралістичні дослідження – це роботи, направлені на спостереження та якісний опис якого-небудь явища з фіксацією результату. Проблемні запитання можуть бути такими: «Як ростуть кристали?», «Як утворюються родовища солі?», «Як вода перетворюється на лід?» «Як рослина дихає?», «Як рослина шукає світло?», «Чи гріє світло світлячків?», «Як гусениця перетворюється на метелика?», «Чому під час дощу черв'яки виповзають на поверхню Землі?», «Чим нюхає черв'як?» «Як маскуються тварини?». [1-2, с. 6]

Наведемо орієнтовні теми проектів у початковій школі [3-6].

1 клас – «Народні традиції і здоров'я», «Красиві вчинки людей», «Дощик грибний накрапає, гриб парасольку здіймає», «Щедра осінь», «Новий рік, Новий рік вже ступає на поріг», «Незвичайний день сьогодні, день святковий – Великодній», «Квіти України», «Я і моя сім'я».

2 клас – «Інфекційні хвороби та їх профілактика», «Їжа та здоров'я людини», «Ігри для веселого настрою», «Я і мої друзі», «Я у світі людей», «Професії», «Родовідне дерево моєї сім'ї», «Народний календар», «Відомі люди нашого краю», «Славетні українці», «Як тварини готуються до зими».

3 клас – «Мої правила здорового способу життя», «Правила безпечної поведінки», «Народні традиції здорового способу життя», «Народні ігри та розваги», «Світ професій», «Моя майбутня професія», «Сторінками Червоної книги України», «Словничок-довідничок», «Рослини України», «Тварини України», «Зимові свята в Україні», «Народні свята», «Родом з

України», «Пам'ятки культури рідного краю», «Основні історичні пам'ятки України».

4 клас – «Історія винаходу», «Осінь щедра, осінь мила», «Новорічні і різдвяні традиції», «Джерела забруднення довкілля», «Україна – наша Батьківщина», «Моє місто», «Культурні скарби України», «Я – громадянин України».

Навчальна діяльність молодших школярів, маючи суспільний характер, є суцільно індивідуальною. Організація колективної навчальної діяльності учнів й спрямування її на досягнення визначених цілей (опанування певного відрізка навчального матеріалу) викликає необхідність активної участі вчителя. Саме це створює певні труднощі при використанні методу проєктів в початковій школі.

Причинами недостатньої реалізації методу проєктів у практиці, що характерне для початкової школи, є традиційність поглядів педагогів на організацію навчання; виділення вчителями проєктної діяльності в окрему субстанцію, не пов'язану з цілісним освітнім процесом, і, як наслідок, специфічні навички, які виробляються і використовуються у навчальному проєкті, не розглядаються як загальнонавчальні; брак досвіду проєктної діяльності, відсутність у вчителя спеціальних здібностей, які виявляються в умінні ефективно здійснювати означену діяльність і навчати цьому учнів; психологічні бар'єри, викликані побоюванням нововведень або відсутністю мотивації до опанування методу проєктів, прагнення осучаснити методіку викладання [2-3].

Розглянемо методи проєктної діяльності в залежності від провідної мети кожного її етапу.

Метою першого етапу роботи над навчальним проєктом є засвоєння фактів або опис явища, яке буде досліджуватись. Відповідними методами при цьому будуть розповідь, репродуктивна бесіда, демонстрація, ілюстрація та ін.

Метою другого етапу – планування роботи – є створення навчального середовища, сприятливого для природного виникнення в учнів бажання брати участь у проєктній діяльності, усвідомлення її завдань, передбачення цілі задуму. Засобами такої діяльності стануть навчальна дискусія, створення проблемної ситуації, «коло ідей», «мозковий штурм», метод висування і перевірки припущення, навчальне заохочення та ін.

Метою етапу реалізації проєкту є відтворення певного способу діяльності в процесі розв'язування сформульованих завдань. Провідними стануть частково-пошуковий метод, дослідницький, навчальний експеримент, аналіз нової інформації, порівняння фактів, навчальне моделювання і конструювання, комбінування способів розв'язання проблеми, ділова гра, взаємонавчання тощо. Головна функція цих

методів – підготовка й розробка необхідних ресурсів для проведення індивідуальної чи групової роботи; організація активної пошукової і продуктивної діяльності учнів у нових умовах; створення розвивального освітнього середовища, яке ініціюватиме творчий процес у всіх учасників навчальної ситуації.

Метою завершального етапу роботи над навчальним проектом є оцінювання діяльності учасників, для чого застосовуються методи контролю за результатом і самоконтролю. Перший з них передбачає підсумкові, констатувальні дії. Важливе значення для навчального проекту має метод самооцінки – спосіб відображення учнем самого себе як особливого об'єкта пізнання, виявлення його уявлень про свої знання, здібності, можливості, недоліки. Самооцінка як проміжний етап проєктної діяльності виступає знаннями учня про себе та ставленням його до себе в сенсі задоволення собою. Ці компоненти функціонують в єдності, мають внутрішньо диференційований характер. [4, 6]

Слід зазначити, що на кожній стадії роботи над проектом обирається основний метод, решта – доповнюють його.

Отже, використання методу проєктів у початковій школі має свою специфіку, пов'язану з віковими та психологічними особливостями молодших школярів. Організація колективної навчальної діяльності учнів як провідної діяльності даного віку, вимоги вікової психології викликають необхідність активної участі вчителя та накладають певні обмеження на тематику, характер та обсяг досліджень.

Список літератури:

1. Білик В. Проектна діяльність – основа розвитку творчих здібностей молодших школярів. *Початкова школа*. 2013. № 5. С. 6–8.
2. Бодько Л. Метод проєктів як засіб реалізації особистісно орієнтованого навчання. *Початкова школа*. 2013. № 10. С. 1–4.
3. Метод проєктів у початковій школі / [упорядкув.: О. Онопрієнко, О. Кондратюк]. Київ : Шкільний світ, 2007. 128 с.
4. Онопрієнко О. Інноваційна діяльність вчителя початкових класів: з досвіду застосування методу проєктів. *Шлях освіти*. 2004. № 1. С. 35–38.
5. Проекти в початковій школі: тематика та розробки занять / [упорядкув. О. Онопрієнко, О. Кондратюк]. Київ : Шкільний світ, 2008. 128 с.
6. Рябова З. Метод проєктів у розвитку якості початкової освіти / З. Рябова, Г. Кравченко. Харків: Ранок, 2013. 144 с.